

8. Малкіна-Пих І.С. Екстремальні ситуації: довідник практичного психолога // К.: Ексмо, 2006. – 57 с.

Сінчук Я.А.

студентка,

Науковий керівник: Матласевич О.В.

кандидат психологічних наук, доцент,

Національний університет «Острозька академія»

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК СМИСЛОЖИТТЄВИХ ОРІЄНТАЦІЙ ІЗ МОТИВАЦІЙНОЮ ГОТОВНІСТЮ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Процес становлення особистості як професіонала є складним і тривалим. Починається він ще тоді, коли перед людиною постає вибір яку із наявних професій обрати, продовжуючись професійним навчанням і початком трудової діяльності та завершується закінченням цієї діяльності. Даний процес цілісного безперервного становлення особистості фахівця називають професіоналізацією.

Проблематика професіоналізації в психології є особливо актуальною, оскільки процес становлення особистості як професіонала включає велику кількість різноманітних психологічних чинників, які можуть визначати не лише вибір тієї чи іншої професії, а й ефективність трудової діяльності в ній, психологічні бар'єри та ступінь задоволення індивіда результатами своєї роботи.

Існує багато різноманітних чинників, які впливають на готовність особистості до професійної діяльності: мотиви, прагнення, цілі, цінності, життєві орієнтації, емоції, переживання, страхи тощо. Ключовим чинником, який відіграє важливу роль у готовності до професійної діяльності є смисложиттєві орієнтації, оскільки вони є підґрунтям життєдіяльності індивіда загалом, його поведінки та виборів, які він робить.

Смисложиттєві орієнтації в наукових працях представлені як найбільш узагальнені, стабільні, надситуативні смислові утворення, основу яких складає система домінуючих цінностей та мотивів. Оскільки такі смислові орієнтації є релевантними цілісному життєвому шляху людини їх слід вважати смисложиттєвими в тому розумінні, що вони є визначальними, базовими у спрямуванні самореалізації особистості [1; 2; 3].

Смисложиттєві орієнтації відображають те, наскільки в житті людини присутня значима мета, якою мірою особистість вважає процес

свого життя насиченим і цікавим та в якій мірі вона задоволена тими результатами, яких уже досягла.

Важливо зазначити, що смисложиттєві орієнтації формуються в соціокультурному середовищі при засвоєнні соціального досвіду та проявляються в цілях, ідеалах, переконаннях, інтересах й інших аспектах свідомості особистості [4].

Інтенсивний розвиток основних змістових характеристик смисложиттєвих орієнтацій припадає на юнацький вік, оскільки саме в цей період індивід вміє чітко розрізнити бажане і можливе, а також уже готовий працювати заради досягнення майбутніх перспективних цілей.

Акцентуючи увагу на студентській молоді, можна зазначити, що одним із основних напрямків формування та реалізації смисложиттєвих орієнтацій студентів є професійне становлення.

Одним із основних чинників, які впливають на професійне становлення майбутнього фахівця, зокрема психолога, є мотиваційна готовність до професійної діяльності.

В свою чергу, мотиваційна готовність являє собою цілісну, відносно стійку систему психологічних утворень, які, актуалізуючись в тих чи інших обставинах, створюють відповідні стани психіки і спонукають, регулюють поведінку та діяльність особистості.

Мотиваційна готовність, як один із компонентів психологічної готовності до професійної діяльності, включає в себе професійні установки, прагнення, інтереси займатися тим чи іншим видом діяльності.

Говорячи про мотиваційну готовність студентів до майбутньої професійної діяльності, варто розглянути дослідження А. Зотова та А. Юпітова, які з'ясували, що у студентів перших курсів (в порівнянні із старшими курсами) спостерігається доволі нестійка мотивація, у якій переважають мотиви уникнення (страху невдачі), сумніви в виборі професії, тривожні стани, хоча, разом із цим, на протипагу старшим курсам, студенти першого проявляють більшу зацікавленість у роботі за обраним фахом (53% респондентів в майбутньому хотіли б працювати за спеціальністю).

Для прикладу наведемо результати старших курсів: випускний 5 курс – 44, 5%, а студенти, які знаходяться на «екваторі» навчання, 3 курс, мають найменший показник – 25,5%. Тобто простежується певна динаміка зниження значущості мотиваційної готовності працювати за фахом [5].

Вивчаючи зв'язок смисложиттєвих орієнтацій та мотиваційної готовності до професійної діяльності майбутніх психологів, важливо розглянути дослідження таких учених як Е. Клімов, Н. Войтович, І. Кравченко та ін.

У них автори дійшли висновку, що переживання студентами цілеспрямованості, осмисленості життя, задоволеності самореалізацією пов'язані з фактом вступу до ВНЗ, зацікавленістю новим життям та навчанням.

І, навпаки, зниження показників цих параметрів смисложиттєвих орієнтацій корелює з наявністю кризових моментів професійного становлення, які супроводжуються зрушеннями у мотиваційній, емоційній, ціннісно-смысловій сферах, що зачасту може призвести до загальної життєвої розбалансованості, труднощів самопроекування тощо.

В. Обносів вважає, що студенти, які до кінця навчання мають достатньо повне уявлення про майбутню професію частіше демонструють намір працювати за спеціальністю, ніж ті студенти, які не мають.

Поряд із цим, відомо, що на третьому та п'ятому курсах у студентів може з'явитися криза професійного та особистісного самовизначення, яка, в свою чергу, безпосередньо впливає на мотивацію до професійної діяльності, проявляючись у невпевненості в своїх силах, збільшенні тривожності стосовно свого майбутнього, зниженні інтересу до навчання та сумнівах стосовно обраної професії.

Підсумовуючи, варто розглянути результати дослідження Д. Богоявленської, яка дійшла висновку, що висока ефективність праці, творчий підхід особистості до виконання трудових обов'язків, а також орієнтація на самовдосконалення та досягнення нових цілей у тій чи іншій професії відбувається саме тоді, коли професійна діяльність включається в систему смисложиттєвих орієнтацій [6].

Дослідниця говорить про важливість смисложиттєвого ставлення до професії, яке проявляється у задоволеності професійною самореалізацією та процесом підготовки за фахом, у переживанні професійного покликання, високій мотиваційній готовності до майбутньої професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Вірна Ж. П. Мотиваційно-смыслова регуляція у професіоналізації психолога: Монографія / Ж. П. Вірна – Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2003. – 320 с.
2. Дмитерко Х. М. Проблема сенсу життя в контексті самореалізації особистості / Х. М. Дмитерко // Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія. – Івано-Франківськ: Видавництво «Плай» Прикарпатського університету. – 2001. – Вип. 6. Частина 2. – 266 с. – С. 194-200.
3. Панок В. Г. Психологія життєвого шляху: Монографія / В. Г. Панок – К.: Ніка-Центр, 2006. – 280 с.
4. Жаткина К. А. Проявление смысложизненных ориентаций в юношеском возрасте / К. А. Жаткина // Молодёжь и наука: Сборник материалов VI Всероссийской научно-технической конференции студентов, аспирантов и молодых учёных. – Красноярск: Сибирский федеральный ун-т, 2011. – С. 95-98.
5. Зотова А. А. Психосоциальный диссонанс и учебно-профессиональная мотивация студентов / А. А. Зотова. – С-Пб.: Аттис. – 1998. – 505 с.

6. Гончар С. Н. Особенности развития смысложизненных ориентаций современных студентов-первокурсников / С. Н. Гончар // Современная психология: материалы междунар. заоч. науч. конф. – Пермь: Меркурий, 2012. – С. 17-19.

Топішко О.І.

студентка,

Науковий керівник: Матласевич О.В.

кандидат психологічних наук, доцент,

Національний університет «Острозька академія»

ЧАСОВА ПЕРСПЕКТИВА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Соціально-економічні зміни, що відбуваються у суспільстві, негативно впливають на сучасну молодь. Соціальні опитування все частіше свідчать про екзистенціальні розлади особистості, відсутність стійкості духовно-моральних цінностей, втрату смислу життя, крах життєвих цілей та зруйнованість надій, страх перед майбутнім. Спостерігається тенденція до відтермінування дорослості та ескапізму (втечі від викликів реальності «тут-і-тепер» [1]).

Слід відмітити, що футур-шок підсилюється глобальними змінами, які спричинені інформатизацією суспільства, зміною структури укладу життя. Це підсилює актуальність проблеми часової перспективи особистості та необхідності її оптимізації.

У психологічну науку поняття «часова перспектива» було введено К. Левіним. Застосовуючи розширене трактування, вчений розглядав її як «загальність поглядів індивіда на психологічне майбутнє та минуле, які існують в даний час на реальному та різноманітних ірреальних рівнях» [2, с. 139]. Л. Франк, будучи учнем К. Левіна, розглядаючи часову перспективу особистості, підкреслював взаємозв'язок минулого, сьогодення та майбутнього. Ф. Зімбардо наголошував на гнучкості перемикання між роздумами про минуле, сьогодення та майбутнє [3]. В цілому, часова перспектива у наукових психологічних працях розглядалась із різних підходів, а саме: причинно-цільового, мотиваційного, організації часу життя, автобіографічного, інтегративного тощо [1].

Здатність до повноцінної оцінки часу формується у період ранньої юності. У період студентства, для юначок та юнаків особливо гостро постає питання стратегічного бачення свого життя, масштабність життєвих планів. Це залежить від індивідуальних характеристик особи та рівня її мотивації. Конструювання часової перспективи, окрім цілей та